

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Distinctio Tertia. De Quinto Præcepto Decalogi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

DISTINCTIO III.

De Quinto Præcepto Decalogi.

QUÆSTIO I.

Quanam Quinto Præcepto Decalogi prohi-
beantur ?

Ratio ordi-
nis. 1.

Agredimur nunc ea Præcepta Decalogi secundæ Tabu-
læ, quæ sunt negativa, seu quibus expressè prohibetur,
quodcunque jus Proximi violare, aut ipsum in bonis suis
injustè lædere. Quia verò inter alia bona hominis primum lo-
cum obtinet vita, meritò in hoc quinto Præcepto Decalogi per
illa verba, Exodi 20. *Non occides*, severissimè à Deo interdicitur
homicidium, ac quæcunque injusta læsio corporalis Proximi.
Hinc fit

Hoc præ-
cepto pro-
hibetur
quodcun-
que homi-
cidium, si-
milique

2. CONCL. I. Hoc quinto Præcepto Decalogi prohibetur
quodcunque homicidium injustè illatum, tam Proximi, quàm
sui ipsius. Ita certa, & communis; ac habetur expressè c. *Si non licet*,
23. q. 5. atque patet ex illis generalibus verbis : *Non occides*. Et
quidem hoc Præcepto non solum homicidium opere consum-
matum, quod est ultimum damnum in corpore, videlicet mors;
sed etiam quodcunque aliud damnum injustum in corpore citra
mortem, inferri prohibetur.

Damnum
injustum
corporis;

Mutilatio
enormis, &
non enor-
mis;

3. Porro hujusmodi damnum injustum in corpore citra
mortem, aliud est irremediabile, ut mutilatio : aliud remedia-
bile, ut vulneratio, aut alia læsio curabilis. Rursus mutilatio
alia est enormis, quæ impedit ex toto actum aliquem huma-
num, qui competeret homini secundum illam partem ampu-
tatam; prout contingit in amputatione manus dexteræ. Alia
non enormis, id est, non impediens actum humanum : ut am-
putatio digiti, vel alicujus partis digiti. Scotus 4. dist. 15. q. 3. §. de
secundo, & alij.

4. CONCL

4. CONCL. II. Quinto isto Praecepto Decalogi non tantum prohibetur homicidium exterius, sicut intelligebat Populus carnalis Iudaeorum in veteri Testamento, qui solum reputabat illud prohiberi, pro quo inferebatur poena ab ipsa Lege Mosaica: sed etiam secundum verum intellectum, atque authenticam declarationem Supremi Legislatoris: prohibetur interior deliberata voluntas occidendi, vel laedendi Proximum ex iracundia. Ita siquidem Christus Dominus *Matth. cap. 5.* docuisse legitur: *Audistis, quia dictum est antiquis: Non occides. Qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis: quia omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo, raca, reus erit concilio: Qui autem dixerit, fatue, reuserit gehenna ignis.* Quibus verbis manifestè Christus rejicit errorem Iudaeorum, putantium, quod solum homicidium exterius hoc Praecepto prohibeatur, dum etiam iram, seu quemlibet injustum vindictae appetitum prohibendum esse ostendit.

5. Ubi pro clariori dictorum verborum, & sententiae severioris intelligentia, advertendum est cum S. Thoma 2. 2. q. 158. art. 3. ad 2. quod ibidem Dominus loquatur de illo motu irae, in quo quis appetit Proximi occisionem, aut quamcunque gravem laesionem: nam talis appetitus, si consensus rationis plenè ac perfectè superveniat, est peccatum mortale; quod ipsum contextus verborum satis indicat.

6. Advertendum ulterius cum Lessio *lib. 4. de just. & jure, cap. 4. n. 26.* & alijs, quod Salvator noster dictis verbis explicaverit tres gradus ad homicidium. Primus, est ira interna optans mortem Proximi. Secundus, eadem ira prorumpens in contumeliam, sed leviozem; quae indicatur per *ly, raca*, quod juxta D. Augustinum est interjectio spernentis, & adversantis. Tertius, eadem ira erumpens in contumeliam gravem, & manifestam, qualis indicatur per *ly, fatue*.

7. CONCL. III. Insuper hoc quinto Praecepto Decalogi prohibetur quodcunque convitium, aut probrosum & injuriosum verbum ex ira, vel appetitu vindictae prolatum in Proximum; item & quilibet irae motus, praescriptum à ratione modum excedens; similiter etiam injustus vindictae appetitus, etiam si neque actu, neque ullo verbo, aut signo exteriori prodatur. Ita Doctores Catholici passim, & patet ex praallegatis verbis Christi Domini. Sed de his alibi. (a)

8. Nec

quin etiam interior voluntas deliberata occidendi, vel iniuste laedendi Proximum.

Intellectus verborum Christi, Matth. 5.

Tres gradus ad homicidium.

Quae alia hoc quinto Praecepto prohibeantur?

(a) *Tract. 3. Dist. 3. q. 5. & Tract. 9.*

Dist. 6. q. 2. & 3.

Quomodo
intelligendum?
Cogitationis
pœnam
nemo patitur.

8. Nec dicas. Juxta *L. 18. ff. de Pœnis*, & refertur can. Cogitationis. de pœnit. dist. 1. *Cogitationis pœnam nemo patitur*. Resp. enim cum Glossa ibidem communiter recepta, id intelligendum esse coram hominibus: nam cum homo non scrutetur cogitationes, neque percipiat secreta cordium, bene verificatur, quod cogitationis pœnam nemo patitur ab hominibus. Secus est in ordine ad Deum, qui *scrutatur corda, & renes*, Psal. 7. unde coram Deo cogitatio prava ac deliberata incurrit culpam, & meretur pœnam, juxta omnes, & patet ex nono, & decimo Præcepto Decalogi.

Q U Æ S T I O II.

Quodnam Homicidium sit prohibitum?

seipsum directè occidere non licet, absque Divina revelatione.

9. **C**ONCL. I. Absque Divina auctoritate, seu revelatione, non est licitum, seipsum directè atque ex intentione occidere, ad cavendum tandem quodcumque malum. Ita habetur *o. Si non licet. 23. q. 5.* estque certum. Probatur autem partim ex generali prohibitione hujus quinti Præcepti Decalogi; partim ex eo: quia homo non habet jus & auctoritatem in propriam vitam, cum non sit dominus absolutus vitæ suæ (hic enim est solus Deus) sed duntaxat custos & usufructarius, quatenus jus habet custodiendi vitam suam & membra contra quemcumque iniquum aggressorem, eisque utendi ad Dei laudem.

Facta quorundam Sanctorum, excusantur.

10. Dicitur notanter, *absque Divina auctoritate, seu revelatione*. Tum propter exemplum S. Apolloniæ, virginis & Martyris, semetipsam in rogam sibi præparatum conjicientis; tum aliorum quorundam Martyrum, ac præsertim Fæminarum, quæ seipsas morti tradiderunt, ne pudicitiam amitterent: id enim fecisse creduntur ex Divina inspiratione, prout eas excusat S. Augustinus *lib. 1. de Civitate Dei, cap. 20.* & concordat textus *cit. c. Si non licet. 23. q. 5.*

Indirectè se occidere ex justa causa, non est illicitum.

Hujus exempla:

11. **C**ONCL. II. Licitum tamen est, justâ de causâ aliquid facere, vel omittere, unde certò scitur præter intentionem nostram mors secutura; sicque seipsum indirectè occidere. Ita Scotus *in 4. dist. 14. q. 3. §. de secundo*, & communis aliorum. Probatur Conclusio inductione. Sic enim miles potest, imò & tenetur, non deserere stationem suam, etsi moraliter certus sit sese occidendum ab hostibus. Similiter tempore pestis potest quis in-

inservire infectis peste, etsi putet se pariter inficiendum. Potest item quis injicere ignem in pulverem tormentarium ad evertendam currim hostilem, licet certum sit, momento sese dissipandum: prout exemplificat Lessius lib. 2. de just. & jure, cap. 9. dubit. 6. num. 27. & seqq. plura similia exempla adducens.

12. Ratio horum generalis est: quia in talibus circumstantiis propriè quis seipsum non interimit, sed ruina turris, vel impetus ignis, aut pestis, &c. Neque talis seipsum interimere intendit, sed bono communi consulere, hostibusque Reipublicæ vires nocendi subtrahere. Hinc lib. 1. Machabæorum, cap. 6. laudatur Eleazarus, quòd ad liberandum Populum suum interfecerit elephantem hostilem, cujus casu videbat se opprimendum; sicut & postmodum oppressus est, proprioque triumpho sepultus.

13. Similiter nemo tenetur vitam servare, nisi medijs ordinarijs, & communibus. Unde Gobat tract. 5. Quinarij, cap. 1. num. 35. post Victoriã, & alios tradit, non teneri quempiam ad locum etiam propinquum migrare ob salubriorem auram, neque bibere vinum, quamvis Medicus dicat, ejus potu vitam ad decennium prolongatam iri; nisi fortè ab ejus longævitate penderet salus Reipublicæ.

Non tenemur vitam servare, nisi medijs ordinarijs.

14. Et infra num. 60. & seq. subjungit, quòd nullus Religiosus teneatur à suo Superiore petere potum, victum, aut vestitum diversum ab ijs, quæ sunt in ejus Conventu, Monasterio, Collegio usitata; quamvis non peccet, si ratione infirmitatis formidatæ peculiarem potum petat rogando; secus, si petat efflagitando tanquam debitum. Huc facit S. Bernardus, Serm. 30. in Cantica, ubi graphicè describit Religiosum, plus quam oportet, suæ valetudini studentem, ac proin inter alia queritantem: *Legumina ventosa sunt, cascus stomachum gravat, lac capiti nocet, potum aqua non sustinet pectus, pisces de stagno, aut de lutosa aqua meæ penitus complexioni non congruunt, &c.* Subdit autem inter alia Sanctus Pater: *Putate te, queso, Monachum esse, non Medicum; nec de complexione judicandum, sed de professione.*

Quid de Religiosis?

15. CONCL. III. Licita est occisio alterius, quando fit auctoritate publicâ per Justitiam punitivam ob patrata scelera. Ita communis; & patet tum ex illo Exod. 22. *Maleficos non patieris vivere.* Tum idem probatur ratione: quia sceleratorum hominum punitio prorsus necessaria est ad vitam hominum politicam, & quietam; alioquin enim scelera invalescerent, &

Auctoritate publicâ possunt occidi malefactores.

Z z z
probi

probi præ malitia atque infestationibus impiorum non possent
securè vivere.

Auctoritate
etiam pri-
vatâ potest
occid. ini-
quas ag-
gressor pro
tuenda vita
&c.

16. CONCL. IV. Etiam auctoritate privatâ licitum est oc-
cidere iniquum inuasorem, & aggressorem, ob defensionem vi-
tæ suæ, & integritatem membrorum; dummodò id fiat cum
moderamine inculpatæ tutelæ. Ita rursus communis. Ratio
est: quia Jus naturæ permittit, ut vim vi repellas, sicque
iniquum aggressorem, qui tibi vitam eripere conatur, præve-
nias, & occidas, si aliter mortem evadere nequis. Unde c. *Signi-
ficasti, de Homicidio*, dicitur: *Vim vi repellere omnes leges, & omnia jura
permittunt.*

Servato ta-
men mode-
ramine in-
culpatæ tu-
telæ.
Hoc decla-
ratur,

17. Sed mox pro confirmatione secundæ partis Conclusio-
nis ibidem subjungitur: *Tamen id debet fieri non ad sumendam vindi-
ctam, sed ad injuriam propulsandam*; hoc est, cum moderamine in-
culpatæ tutelæ. Porrò moderamen inculpatæ tutelæ in homi-
cidio tunc censetur adhiberi, quando quis occidit solum, quia re-
verà in conscientia, & sine dolo ac fraude putat, se non posse
evadere, nisi occidat.

Corollaria.

18. Hinc inferitur, quòd si quis cum levi percussione potest
se ab aggressore defendere, tunc eum licitè occidere non possit.
Item, qui absque alio suo incommodo potest fugere, aut clamare,
& implorare auxilium, tenetur ad id. Similiter si is, qui te inva-
sit, jam fugiat, vel desistat nocere, ita ut amplius non sit metuen-
dus, non tibi licet eum persequi, & occidere: quia talis occisio
non esset amplius in defensionem vitæ, sed in vindictam accepti
vulneris; nisi fortè periculum adestet novæ invasionis, & quòd
alter regrediens te denuò sit aggressurus. Semper enim ad futu-
rum malum est respiciendum, ad quod duntaxat vitandum juxta
defensio conceditur; non autem ad præteritum, cujus non est
defensio, sed vindicta.

Idem lici-
tum pro de-
fendenda
pudicitia;

19. CONCL. V. Etiam pro defendenda pudicitia licitum est
occidere inuasorem, seu eum, qui tentat aliquam personam vio-
lare, si aliud remedium pudicitiam defendendi non superat. Ita
Leslius lib. 2. cap. 9. dubit. 12. & alij. Ratio est: quia pudicitia est
bonum summæ æstimationis, ac pretiosior multis opibus. Si-
mùlque in tali casu adest periculum peccati, ne videlicet persona
violanda ob carnis fragilitatem tandem consentiat.

Si ea aliter
defendi ne-
queat.

20. Verùm data Conclusio intelligenda est, quando pud-
icitia, vel etiam integritas carnis, aliter defendi non potest: nam
quando aliter periculum illud effugere potes, non licet tibi in-
justum

justum aggressorem occidere, aut vulnerare; cum non amplius observaretur moderamen inculpatæ tutelæ.

21. Num autem liceat pugnis eum repercutere, præsertim quando fæmina, vel juvenis sollicitatur, live contredatur, aut osculum accipit ab aliquo lascivo: existimat Lugo *disp. 10. de justit. & jure, sect. 10. num. 196.* non esse in hoc scrupulosè agendum, sed id licitè fieri posse; imò & aliquando expedire, non solis verbis asperioribus, sed manibus quoque puritatem animi, & constantiam graviter ostendere.

Num liceat pugnis repercutere?

22. CONCL. VI. Etsi Doctores asserant, licitum esse occidere furem in defensionem suarum facultatum, si is sit fur nocturnus; aut si sit fur diurnus, telo tamen se defendat, ut habetur *l. Sed & si. ff. Ad Legem Aquiliam*; & tenet Covarruvias *in Clem. Si furiosus. part. 3. §. un. n. 6.* ac Lessius *loc. cit. dubit. 11.* cum alijs: dummodò ipsæ facultates sint magni momenti, nec sit spes illas recuperandi. Et si insuper multi affirmant Doctores, quos allegat, & sequitur Tannerus *tom. 3. disp. 4. q. 8. n. 73.* fas esse pro defensione honoris aggressorem injustum occidere, si nec aliter defendi, nec facilè recuperari læsus honor possit. Tamen ne via patens homicidijs aperiatur, sequentes Propositiones, partim ab Alexandro VII. & partim ab Innocentio XI. damnatæ, meritò erunt observandæ, atque omnimodis evitandæ.

An liceat occidere furem ob defensionem suarum facultatum,

Vel honoris?

23. Hinc sciendum, quòd Alexander VII. in speciali Decreto, die 24. Septembris, 1665. emanato, inter alias plures Propositiones, etiam sequentes damnaverit. Prima (in Decreto, ordine 17.) sic habet: *Est licitum Religioso, vel Clerico, calumniatorem gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem, occidere, quando alius modus defendendi non suppetit; uti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus, vel ipsi Religioso, vel ejus Religioni publicè, vel coram gravissimis viris prædicta impingere, nisi occidatur.*

Propositiones diversæ circa hoc damnatæ, & cavendæ.

I.

24. Secunda (ordine 18.) *Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam judicem, à quo iniqua certò imminet sententia, si alià viâ non potest innocens damnum evitare.*

II.

25. Tertia (ordine 19.) *Non peccat maritus occidens propriâ auctoritate uxorem in adulterio deprehensam.*

III.

26. Quarta, quæ unà cum sequentibus damnata est ab Innocentio Papa XI. in Decreto, 1679. die 2. Martij edito (estque in Decreto ordine 30.) sic se habet: *Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit:*

IV.

quit : idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam, vel ictum fustis fugiat.

V. 27. Quinta (ordine 31.) Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.

VI. 28. Sexta (ordine 32.) Non solum licitum est defendere defensione occisiva, que actu possidemus, sed etiam, ad que jus inchoatum habemus, & qua nos possessuros speramus.

VII. 29. Septima (ordine 33.) Licitum est tam heredi, quam legatario contra injuste impediens, ne vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter (id est, defensione occisiva) defendere: sicut & jus habent in Cathedrali, vel Præbendam, contra eorum possessionem injuste impediens.

Et alia. 30. His addi poterit Propositio 13. 14. 15. item 34. & 35. in eodem Decreto Innocentij XI. damnata: sed earum quælibet

(b) Partim infra Quest. seq. n. 37. partim supra Tract. 4. Dist. 7. n. 10. & 12. jam alibi (b) refertur. Hæ igitur omnes Propositiones, utpote latam homicidijs portam aperientes, & singulæ ipsarum, tanquam scandalosæ, & in praxi perniciosæ, meritò à Summa Sede damnatæ sunt, adjunctâ gravissimâ prohibitione, ne defendantur, aut ad praxim deducantur. Proinde nonnulli Libri impostum erunt cautè legendi, & si in eisdem hujusmodi occurrerint sententiæ, oportebit ab his cavere.

Q U Æ S T I O III.

De Homicidijs specialem malitiam continentibus.

Homicidium simplex, & qualificatum.

31. **A**Dvertendum, quòd Homicidium generatim aliud sit simplex, aliud qualificatum. Hujus posterioris generis est occisio parentum, aut personarum propin quarum; & vulgò Parricidium appellatur. Item Homicidium sacrilegum, proditorium, & si quod est aliud, specialem malitiæ qualitatem live circumstantiam includens, quæ non reperitur in simplici homicidio. His prænotatis, sit

Occisio Parentum, consanguineorum, &c. superaddit specialem malitiam.

32. CONCL. I. Homicidium, quo occiditur aliqua persona sanguinis cognatione, vel affinitate conjuncta, superaddit specialem malitiam in Confessione explicandam: ut si quis occidat aliquem ex suis parentibus, vel fratrem, sororem, nepotem, aut alium cognatum, vel affinem. Ita certa, & communis. Hujusmodi enim Homicidia sunt Parricidia, & specie distincta ab alijs homicidijs: quia sunt non solum contra Justitiam Proximis conservandam, sed etiam contra Pietatem, qua honorare

rare debemus parentes, & (suo modo præ cæteris) personas nobis carnis propinquitate, vel affinitate conjunctas.

33. Huc accedit, si parens deliberatè abortum foetus animati procurat: nam non solum simplex Homicidium, sed & Parricidium committit, ut norant communiter Doctores. Quòd si verò quis malitiosè impediatur, ne foetus humanus concipiatur; aut per pocula, aliòsve illicitos modos, foetus necdum animati abortum procuret; peccat is quidem graviter, & mortaliter, non tamen verè Homicidium, sed quasi Homicidium committit, arg. c. Quòd verò, & c. Moyses. 32. q. 2. juncto c. Si aliquis. de Homicidio; ubi de tali dicitur, quòd ut homicida teneatur. Hinc, licèt procurans abortum foetus animati fiat irregularis, cum sit verè & propriè homicida: secùs tamen est dicendum, si foetus necdum fuit animatus, texti. clar. c. Sicut ex litterarum. de Homicidio.

Quid de abortu?
Erant illum procurans, fiat irregularis?

34. Cæterum animatio foetus, post organizationem embryonis, solet in masculis accidere die 31. à conceptione, & aliquando citius, vel tardius: in fæminis die 42. & aliquando citius, aut tardius; prout post Hypocratem notat Lessius lib. 2. de just. & jure, cap. 9. n. 65. & Lugo dist. 10. sect. 6. n. 133. Patendum tamen, quòd non pauci post Glossam Clem. un. 7. Simul unitas, de Summa Trinit. arbitrentur, animationem masculi 40. & fæminæ 80. die à conceptione fieri: econtra verò nonnulli, atque inter eos quidam præclari Medici, asserant, animam rationalem ordinariè itatim infundi circa septimum à conceptione diem; quæ proinde, ut Themistius in 1. de Ani. c. 22. loquitur. ipsa sibi efformat & preparat domicilium, non efformatum antè & preparatum subit. Verùm, quidquid sit de hoc, priorem sententiam, utpote benigniorem, & communi persuasioni conformem, Forum etiam externum sequi solet quoad pœnam homicidij ordinariam.

Fœtus, quando animetur?

35. His adde cum Barbosa part. 3. de off. & pot. Episc. allegat. 51. n. 136. & seqq. quòd contra procurantes abortum, consultantes, & quocunque modo consentientes, Sixtus V. anno 1588. ediderit rigidam Bullam, quæ incipit: Effrenatam. ac refertur tom. 2. Bullarj Romani, Constit. 87. ipsius. Eam tamen moderatus est Gregorius XIV. in Bulla, Sedes Apostolica. 1591. edita (& habetur tom. 2. Bullarj Romani, Constit. 3. disti Pont.) ubi hic pœnas procurantium abortum foetus inanimati, vel præbentium mulieri venena sterilitatis, reduxit ad terminos Juris communis; juxta quod tales puniendi sunt ut homicidæ, c. Si aliquis. de Homicidio: non tamen fiunt irregulares, c. Sicut ex litterarum. eod. Pœnas verò eorum, qui

Contra procurantes abortum rigida Bulla Sixti V. Moderata tamen per Gregorium XIV. & quomo. 101

abortum foetus animati procurant, eatenus moderatus est, ut à peccato, & excommunicatione, quam juxta Bullam Sixtinam tales incurrunt Summo Pontifici reservatam, quilibet Confessarius, ad hos casus per Ordinarium loci specialiter deputatus, absolvere possit.

Pœnæ procurarium abortum foetus animati.

36. Sequitur proinde, quòd procurans abortum foetus animati, defacto fiat excommunicatus; quamvis hæc excommunicatio non amplius sit reservata Papæ, ut dictum. Deinde sequitur, quòd non sint sublatæ aliæ pœnæ in cit. Bulla Sixti V. contra procurantes abortum constitutæ: uti sunt pœnæ in utroque Jure homicidis constitutæ; ac si tales fuerint Clerici, cuiusvis Privilegij Clericalis, Dignitatis, Beneficijque Ecclesiastici privatio, atque inhabilitas ad talia imposterum consequenda; item pœna Degradationis, ac traditionis Curie sæculari, &c. Nam de hisce pœnis, earumque moderamine, nihil disposuit Gregorius XV. & consequenter eas in suo vigore reliquit, prout amplius patet ex citatis Bullis, ac Barbosâ ibidem.

Gemina propositio circa materiam abortus damnata.

37. Insuper cavenda erit, quantum ad Propositum, duplex Propositio, novissimè ab Innocentio XI. condemnata; quarum prior, ordine 34. latam procuratori abortus viam aperuit, docendo: *Licet procurare abortum ante animationem foetus, ne puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.* Altera, ordine 35. & malitiam prioris amplius extendens, ita sonat: *Videtur probabile, omnem foetum, quamdiu in utero est, carere animâ rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur; ac consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.* Et hæc quidem Propositio manifestè refellitur ex S. Scriptura: nam legitur Jeremiæ cap. 1. *Antequàm exires de vulva, sanctificavi te.* Et Lucæ 1. *Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue.* Et Genes. 25. *Dedit Dominus conceptum Rebeccæ, sed collidebatur in utero ejus parvuli.* Talia quippe, ac præsertim sanctificatio, non possunt convenire, nisi enti animato, ac supposito rationali. Prior verò Propositio meritò reprobatur: quia abortus, etiam foetus inanimati, est gravius peccatum pollutione; cum procuratio abortus opponatur proximiùs generationi: atqui non licet procurare pollutionem, etiam ad vitandam mortem; ergò multò minus abortum.

Proditio Patriæ, & machinatio contra Principem, est speciale peccatum.

38. CONCL. II. Parricidalibus Homicidijs addi potest Proditio Patriæ, aut si ei vis inferatur: item machinatio contra Regem, sive Principem Patriæ. Hæc enim sunt specialia peccata contra Pietatem erga Patriam, ac in Jure reputantur cri-

crimina laesæ Majestatis, & gravissimis poenis merito subji-
ciuntur.

39. CONCL. III. Datur ulterius Homicidium sacrilegum, ^{Homicidiū sacrilegum, quod?}
& sacrilega percussio, qua peccatur contra specialem virtutem Religionis, per quam debemus honorem, & reverentiam perso-
nis, locis, aliisque rebus Deo sacratis. Ita communis.

40. Porro hujusmodi Homicidium, & percussio sacrilega, ^{Ejus duplex species.}
habet duas species. Una est, qua occiditur, vel percutitur inju-
riose aliqua persona Ecclesiastica; id est, Clericus, vel Religio-
sus: & tales Clericorum percussores ipso facto incurrunt ex-
communicationem, *lacam can. Si quis suadente. 17. quest. 4.* Al-
tera Homicidij sacrilegi species est, qua occiditur, vel percu- ^{(c) Ut di-}
titur quis usque ad sanguinis effusionem, in loco sacro; viola- ^{ctū Tratt.}
tur enim tunc locus sacer, & consequenter committitur Sacri- ^{s. Dist. 3.}
legium. ^(c) ^{n. 12.}

41. CONCL. IV. Insuper aggravatur Homicidium volun- ^{Homicidiū}
tarium ex modo occidendi: ut si quis occidat Proximum prodi- ^{quandoque}
torie (hoc est, vel sub specie amicitiae; vel saltem securum, ni- ^{aggravatur}
hilque mali praevidentem, v. g. veneno, à tergo, de nocte, vel ^{ex modo}
per insidias, &c.) aut si Assassinium Homicidium fiat, dum quis ^{occidendi.}
datâ pecuniâ conducit occisorem, aut illâ acceptâ conductus
occidit. Et quidem hujusmodi circumstantiam esse in Confes-
sione explicandam, censet Azorius *part. 3. lib. 2. cap. 18. §. fin.*
eo quod specialem deformitatem contineat, quia adimit alteri ^{(d) De hoc}
jus naturale sese defendendi: unde utrumque, scilicet tam Ho- ^{Tratt. 12.}
micidium proditorium, quàm Assassinium, non gaudet Immu- ^{Dist. 2. n.}
nitate Ecclesiastica, ^(d) atque aliàs à Legibus gravissimè puni- ^{36. 37. &}
tur. Verùm Mastrius *disp. 11. Theol. Mor. n. 119.* arbitratur, pœ- ^{39.}
nas statutas contra Homicidium qualificatum, v. g. proditorium, ^{(e) Vide}
non ostendere differentiam specificam à non qualificatò: nam ^{Tratt. 3.}
distinctio specifica peccatorum desumitur per oppositionem ad ^{Dist. 1. n.}
diversas specie virtutes, vel rectitudines. ^(e) ^{41. & seqq.}

42. Quæres, quid censendum sit de Duello? Resp. *Duel* ^{Duellum,}
lum (quod alio nomine, à Græcis derivato, *Monomachia* dicitur) ^{quid, &}
est pugna singularis ex condicto. Et hoc quidem, si fiat privatâ ^{quàm gra-}
authoritate (vix uno, vel altero casu excepto) Jure tum Civili, ^{viter prohi-}
tum Canonico, sub gravissimis poenis prohibetur. Sic, ut aliæ ^{bitum?}
plures Duellantium poenæ taceantur, in Concilio Trident. *Seff.*
25. cap. 19. de Reform. poena excommunicationis, ac omnium
bonorum suorum proscriptionis, perpetuæque infamiæ, decre-
ta

300

ta est in committentes Duellum, eorumque Patrinos: simulque statuitur, ut si in ipso conflictu decesserint, perpetuâ careant Ecclesiasticâ Sepulturâ: additâ etiam poenâ excommunicationis in spectatores, & consilium in causa Duelli dantes, ipsorumque locorum Dominos, qui locum ad Monomachiam in terris suis inter Christianos concesserint. Ratio tam rigidæ Constitutionis ibidem additur: *Quia detestabilis duellorum usus fabricante diabolo est introductus, ut cruentâ corporum morte animarum etiam perniciem lucretur.* Siquidem in actuali Duello decedentes, rectâ in infernum descendunt: cum moriantur in statu actualis peccati mortalis, de quo vix habent spatium poenitendi.

Quando
possit acce-
ptari tem-
pore belli?

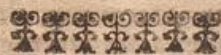
43. Notanter tamen additur, Duellum esse illicitum, *vis uno vel altero casu excepto.* Nam in primis tempore belli, quando hostis exercitui Duellum offert, licet illud acceptatur, dum necessarium videtur ad avertendam totius exercitus ignominiam, animosque hostium debilitandos, & suorum confirmandos; exemplo Davidis, qui hac de causa singulare certamen cum superbo Goliath inivisse legitur *1. Reg. cap. 17.* Idem dicendum, si communi partium consensu totum bellum, cæteroque non nisi copioso sanguine terminandum, ad duorum, vel paucorum certamen revocetur: nam tunc hujusmodi Duellum loco justî belli succedit. Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 30. & alij passim.*

Quid in ca-
su mortis
alioquin in-
ferenda?

44. Alius casus est, quando provocatus ad Duellum videt se injustè occidendum à provocante, nisi Duellum acceptet: nam, si aliud remedium non suppetat sese à morte liberandi, licet potest illud acceptare; quia hoc nihil aliud est, quàm tueri vitam suam. Azorius *cit. lib. 2. cap. 5.* Mastrius *disp. 21. num. 113. & alij.*

Duella spe-
cialiter
damnata,

45. Veruntamen litis privaræ terminandæ causâ non est licitum acceptare Duellum, *cap. 1. & seqq. de Purgatione vulgari.* Insuper cavenda erit illa quorundam opinio, quam merito inter alias Propositiones, ordine 2. damnavit Alexander VII. & sic sonat: *Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.*

QUÆSTIO IV.

De Restitutione ratione iniusti Homicidij, vel Mutilationis.

46. **U**T ex titulo Quæstionis patet, sermo hic est de Homicidio iniusto, atque illicita Mutilatione: nam certum est, quod alterum occidens in bello iusto, vel ob necessitatem sui defensionem, ad nullam teneatur restitutionem; quod pariter dicendum, si quis alterum penitus involuntariè, aut omnino casualiter occidat. Verùm loquendo de Homicidio iniusto atque voluntario, fatentur omnes, homicidam teneri ad restitutionem damni illati, utpote cum Homicidium sit actus multum damnificans Proximum: non tamen conveniunt Doctores, de quo damno teneatur ad restitutionem. Pro cuius resolutione, sic

De quo Homicidio sit sermo?

47. **CONCL. I.** Ratione vitæ Proximo iniuste ablata, teneatur homicida vel ex iustitia, vel saltem de consilio, & ex naturali æquitate, pro anima occisi, quem non constat esse mortuum in peccato mortali, orationibus, elemosynis, aliisque pijs operibus Deo satisfacere, ac præsertim Sacrosanctum Missæ Sacrificium pro refrigerio animæ eius offerendum curare: quod proinde poterit, ipsi convenienter pro aliqua parte Satisfactionis Sacramentalis in Confessione injungi. Hæc Conclusio sic prolata, est in re communis: nam damnificans alterum adeo graviter in vitam, debet resarcire damnum illatum modo, quo poterit, meliori. Id ipsum confirmant dicenda *n. 49.*

Ratione vitæ Proximo iniuste ablata, quid teneatur Homicida restituere?

48. Additur in Conclusionem notanter sub disjunctione, *vel ex iustitia, vel saltem de consilio, & ex naturali æquitate.* Nam circa fundamentum huius obligationis, adest nonnulla concertatio speculativa inter Theologos. Et quidem Lugo *disp. 11. de iust. & iure, sect. 1.* Lessius, Vasquez, alique plures, volunt, dictam obligationem procedere duntaxat ex naturali quadam æquitate, non autem ex motivo iustitiæ: cum vita hominis non sit pretio æstimabilis, neque possit eidem adæquatè, seu ad æqualitatem satisfieri.

An hæc obligatio procedat solum ex naturali æquitate?

49. Econtra verò, quod homicida teneatur etiam ex iustitia ad aliquam restitutionem faciendam pro vita ipsius occisi, satis ostendit Doctor Angelicus *2. 2. quæst. 62. art. 2. ad 1.* ubi

Vel etiam ex iustitia?

solvens hanc instantiam, præmissis alijs sic infert: *Et idè, quando id quod est ablatum, non est restituibile per aliquid æquale, debet fieri re- compensatio, qualis possibilis est.* Id ipsum expressè tenet Doctor Subtilis 4. dist. 15. q. 3. §. de secundo: tum quia pro vitæ ablatione regulariter est statuta Lex talionis; scilicet, ut homicida moriatur, sicque reddatur vita pro vita. Tum quia, si talis redditio non fiat, tenetur quis ad aliam restitutionem æquivalentem vitæ, quam abstulit, sicut potest esse æquivalentia in talibus, hoc est, faciendam saltem in spiritualibus: nam hoc exigit *Justitia*. Et per istud simul patet ad rationem oppositæ sententiæ.

Omnia da-
mna ex oc-
cissione alte-
rius secuta,
refarciri de-
bent &c.

50. CONCL. II. Omnia damna ex occisione alterius secuta, etiam in Foro conscientie, & ante Judicis sententiam, sunt refarcienda pro possibili ab eo, qui injustè alterum occidit. Ita Scotus *loc. cit.* & communis Doctorum. Ratio clara est: quia injustus damnificator tenetur ex *Justitia* ad reparandum damnum injustè illatum, etiam in Foro conscientie. Hinc

Corollarium.

51. Infertur, expensas pro curatione occisi, dum is non statim mortuus fuit, per homicidam esse solvendas: atque insuper hæredibus ejus omnia damna lucri cessantis (id est, omnia ea emolumenta, quæ occisus ex artificio, negotiatione, vel officio probabiliter ipsis lucraturus fuisset, detractis tamen ijs, quæ ipsemet vivens consumpsisset) hæredibus ejus esse compensanda, & restituenda. Et idem dicendum de alijs similibus; quæ tamen omnia prudentis arbitrio in casibus particularibus sunt æstimanda.

Quid de re-
stitutione
ob Mutila-
tionem?

52. CONCL. III. Loquendo de restitutione ob mutilationem Proximi, & alia damna corporis, communiter ea fieri debet per compensationem pecuniariam: quæ quidem restitutio non solum debet correspondere expensis factis in curatione, sed etiam damno, quod quis incurrit per mutilationem pro toto tempore futuro, quo usus fuisset membro abscisso. Hinc in *Jure Canonico, cap. 1. de Injurijs & damno dato*, juxta illud *Exodi cap. 21. sic statuitur: Si rixati fuerint homines, & percusserit alter proximum suum lapide, vel pugno, & ille mortuus non fuerit, sed jacuerit in lecto, qui percusserit, operas ejus, & impensas in Medicos restituat.* Hæc ibi. Sed occasione horum

An pro do-
lore ex vul-
nere, ipsa-
que cicatri-
ce, sit ali-
quid resti-
tuendum?

53. Quæres, cum læsio, tristitia, & dolor ex vulnere, aut carentiâ membri resultans, ipsaque cicatrix, sic verè damnum corporale injustè Proximo illatum, an vulnerans, vel mutilans idcirco etiam pro his obligetur ad aliquam restitutionem? Resp.

Re-

Resolutionem hujus pendere ex proximè dictis Conclusionè primâ. Nam Authores illi, qui homicidam pro vita hominis ad nullam restitutionem faciendam ex Iustitia teneri censent, consequenter in proposito idem docent. Et huic sententiæ favet textus L. ult. ff. De his, qui dejecerunt &c. ubi legitur: Cùm liberum hominis corpus laesum fuerit, Judex computet mercedes Medicis præstitas, cateraque impendia, quæ in curatione facta sunt: præterea operas, quibus caruit & cariturus est ob id, quòd inutilis factus est: cicatricum autem, & deformitatis nulla sit aestimatio, quia liberum corpus nullam recipit aestimationem. Hæc ibi.

Fundamenta negativæ sententiæ.

54. Hæc sententia probabilis est, tum ob allegatum textum Juris Civilis, additamque rationem; tum ob multiplicem Auctoritatem. Opposita tamen sententia est probabilior, ac fundamentis Doctoris tum Angelici, tum Subtilis, n. 49. relatis, conformior. Nam allegatus textus Juris præcipuè loquitur pro Foro externo, in quo negatur Actio pro cicatricibus; id est, nulli conceditur, Actionem instituere ad petendum aliquid in Foro externo pro cicatricibus, aut vitâ hominis: siquidem de ijs, quæ spectant ad Forum conscientia, Jus Civile minus fuit sollicitum, si cæteroque provideatur pacifica, & bonæ Reipublicæ gubernationi. Unde Lessius lib. 2. de just & jure cap. 9. dubit. 11. non obstante, quòd priorem sententiam amplexus sit, tandem num. 145. fateatur, pro damno vitæ, & pro injuria deberi satisfactionem quandam signis doloris, & petitione veniæ; imò interdum, saltem ex Charitate, & naturali æquitate, adesse obligationem ad aliquam pecuniariam satisfactionem, præsertim si hæredes sint pauperes.

Opposita sententia probabilior.

DISTINCTIO IV.

De Sexto Præcepto Decalogi.

QUÆSTIO I.

De Castitate, & opposito vitio Luxuriæ, ac utriusque speciebus.

1. Sexto Decalogi Præcepto, quod Exodi cap. 20. proponitur his verbis. Non machaberis, non solum prohibetur Adulterium, quod propriè Machia dicitur, verum etiam universa-
que hoc præcepto prohibetur, & liter

Aaaa z

liter